

KESÄLAHDEN TAPULI

Näyttely

Vanha Rauma

Paanukattoja on tehty Suomen kirkoissa keskiajalta asti. Esimerkiksi Keminmaan vanhan kirkon, Suomen pohjoisimman keskiaikaisen kirkon, rakentaminen paanukattoineen oli keskiajan lopulla 1500-luvun alussa suuri hanke, jonka edellytys oli laaja seurakuntalaisten joukko.

1900-luvun alussa paanukattoperinne oli katoamassa, kun seurakuntalaisten työvelvoite kirkkojen hoidossa oli loppunut. Pelti halpeni ja valtasi alaa. Kattopaanuja valmistettiin silti edelleen, mutta sahalaudasta, teollisin menetelmin. Paanukatteista tuli lyhytkestoisia, kun myös terva vaihtui korvikeaineisiin ja katon alustan tuohi kattuhuovaksi. Paluu vanhoihin menetelmiin tapahtui 1900-luvun lopulla Sodankylän ja Tyrvään kirkon työmailla, jossa kattopaanut veistettiin.

Näyttelyssä esitellään Kesälahden kirkon tapulin paanukaton korjaamista perinteisin menetelmin. Tapuli sai vuonna 2006 käsityönä tehdyn laadukkaan katteen ja paanunveistäjiä koulutettiin. Tapuli valmistui 1836. Paanukate oli korjaustyön alkaessa alkuperäinen, siis 170-vuotias, mutta kestoikänsä loppuvaiheessa eli välittömän korjauksen tarpeessa.

Korjaustyötä rahoitettiin Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen käynnistämien EU-rahoitteisten ”Paanukatto, esiselvitys ja suunnitteluprojekti” ja ”Kesälahden tapulin korjaus” sekä ”Paanunveistäjät” –hankkeiden kautta. Näyttelyosuus on osa Euregio Karelia rahoitteista ”Paanunveistäjät” lähialueyhteistyöhanketta, jossa Karjalan tasavallan kulttuuriperinnön valtiosuojelukeskus on venäläinen yhteistyökumppani.

Suomessa on yhä paanukate 290 kirkossa tai tapulissa. Vanhimmat katteet ovat enemmän yksilöllisiä kuin samanlaisia; puulajit, paanunmuodot, katteen rakenne ja kiinnitys vaihtelevat. Tästä syystä myös kattohankkeet on suunniteltava yksilöllisesti.

Aiemmin näyttely on ollut esillä Kesälahdella, Torniossa, Petroskoissa, Savonlinnassa, ja Espoossa.

Näyttelyn tekijät:

hankkeen johto Hannu Piipponen, rakennusarkkitehti, Pohjois-Karjalan ympäristökeskus
näyttelysuunnittelu Osmo Karttunen, arkkitehti, arkkitehtitoimisto Torikka & Karttunen
graafinen suunnittelu Leea Wasenius, graafikko
näyttelyn puuosien toteutus Timo Kontkanen, restaurointikäsälli, Perinnekorjaus PuuTimo

